



NEGERI SEMBILAN

Warta Kerajaan

DITERBITKAN DENGAN KUASA

GOVERNMENT OF NEGERI SEMBILAN GAZETTE

PUBLISHED BY AUTHORITY

Jil. 71
No. 8

12hb April 2018

*TAMBAHAN No. 3
PERUNDANGAN*

N.S. P.U. 4.

**ENAKMEN UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM
(NEGERI SEMBILAN) 2003**

KAEDAH-KAEDAH *HAKAM* (NEGERI SEMBILAN) 2017

SUSUNAN KAEDAH-KAEDAH

BAHAGIAN I

PERMULAAN

Kaedah

1. Nama dan permulaan kuat kuasa
2. Tafsiran
3. Borang

BAHAGIAN II

PELANTIKAN *HAKAM*

4. Kuasa Mahkamah
5. Pelantikan *Hakam*

Kaedah

6. Tatacara pelantikan *Hakam*
7. Pelantikan anggota Panel *Hakam*
8. Penamatan pelantikan anggota Panel *Hakam*
9. Syarat-syarat kelayakan *Hakam*

BAHAGIAN III

FUNGSI *HAKAM*

10. Fungsi *Hakam*
11. Tanggungjawab *Hakam*

BAHAGIAN IV

MAJLIS *TAHKIM*

12. Tatacara *Majlis Tahkim*
13. Penentuan jenis penceraian oleh *Hakam*
14. Keengganan suami atau isteri hadir dalam prosiding *Majlis Tahkim*
15. Laporan *Majlis Tahkim*
16. *Sighah talaq* dan *khul'*
17. Tempoh pelaksanaan *Majlis Tahkim*
18. Tempat *Majlis Tahkim*
19. Pemberhentian Prosiding *Majlis Tahkim*
20. Keputusan *Majlis Tahkim*
21. Merekodkan lafaz *talaq* dan mendaftar penceraian
22. Kehadiran *Peguam Syarie* dan orang lain dalam *Majlis Tahkim*

BAHAGIAN V

JAWATANKUASA *HAKAM*

23. Penubuhan dan Keanggotaan Jawatankuasa
24. Mesyuarat Jawatankuasa
25. Fungsi Jawatankuasa

BAHAGIAN VI

ETIKA *HAKAM*

26. Etika *Hakam*

BAHAGIAN VII

ADUAN DAN SIASATAN PANEL *HAKAM*

27. Aduan terhadap Panel *Hakam*
28. Siasatan Jawatankuasa
29. Pembatalan pelantikan

BAHAGIAN VIII

AM

30. Daftar Panel *Hakam*
31. Bayaran elaun *Hakam*
32. Perlindungan *Hakam*
33. Rujukan kepada *Hukum Syarak*
34. Sekatan

JADUAL PERTAMA

JADUAL KEDUA

JADUAL KETIGA

JADUAL KEEMPAT

ENAKMEN UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM
(NEGERI SEMBILAN) 2003

KAEDAH-KAEDAH *HAKAM* (NEGERI SEMBILAN) 2017

PADA menjalankan kuasa yang diberikan oleh subseksyen 135(1) dan perenggan 135(3)(i) Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Negeri Sembilan) 2003 [*Enakmen No. 11/2003*], Yang di-Pertuan Besar, atas nasihat Majlis, membuat Kaedah-kaedah yang berikut:

BAHAGIAN I

PERMULAAN

Nama dan permulaan kuat kuasa

1. (1) Kaedah-kaedah ini bolehlah dinamakan **Kaedah-Kaedah *Hakam* (Negeri Sembilan) 2017**.

(2) Kaedah-kaedah ini hendaklah berkuat kuasa pada tarikh penyarannya dalam *Warta*.

Tafsiran

2. Dalam Kaedah-kaedah ini, melainkan jika konteksnya menghendaki makna yang lain—

“Daftar Panel *Hakam*” ertinya suatu bentuk daftar bagi merekod senarai anggota Panel *Hakam* di bawah kaedah 30;

“*darar syarie*” ertinya bahaya yang menyetuh isteri mengenai agama, nyawa, tubuh badan, akal fikiran, maruah atau harta benda mengikut yang biasanya diakui oleh *Hukum Syarak*;

“Enakmen Pentadbiran” ertinya Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Sembilan) 2003 [*Enakmen No. 10/2003*];

“Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam” ertinya Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Negeri Sembilan) 2003 [*Enakmen No. 11/2003*];

“*Hakam*” ertinya seseorang penimbang tara yang diberi kuasa oleh Mahkamah atau oleh pihak-pihak untuk menyelesaikan *shiqaq* antara suami dan isteri;

“*Hukum Syarak*” ertinya *Hukum Syarak* mengikut Mazhab Shafie atau mengikut mana-mana satu Mazhab Hambali, Hanafi atau Maliki;

“Jawatankuasa” ertinya Jawatankuasa *Hakam* yang ditubuhkan di bawah kaedah 23;

“jumlah bayaran tebus *talaq*” ertinya apa-apa bayaran atau nilai manfaat yang digunakan sebagai tebus *talaq* oleh isteri kepada suami bagi perceraian secara *khul*’;

“Ketua Pendaftar” ertinya Ketua Pendaftar Perkahwinan, Perceraian dan Rujuk Orang Islam yang dilantik di bawah subseksyen 28(1) Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Negeri Sembilan) 2003 [*Enakmen No. 11/2003*];

“*khul*” ertinya perceraian antara suami dan isteri dengan jumlah bayaran tebus *talaq*;

“Mahkamah” ertinya Mahkamah Rendah Syariah atau Mahkamah Tinggi Syariah, mengikut mana-mana yang berkenaan, yang ditubuhkan di bawah subseksyen 55(1) atau 55(2) Enakmen Pentadbiran;

“Majlis” ertinya Majlis Agama Islam Negeri Sembilan yang ditubuhkan di bawah subseksyen 4(1) Enakmen Pentadbiran;

“*Majlis Tahkim*” ertinya suatu sesi timbang tara antara suami dan isteri bersama dengan *Hakam* untuk tujuan perdamaian atau perceraian dengan lafaz *talaq* atau dengan *khul*’;

“Panel *Hakam*” ertinya *Hakam-Hakam* yang dilantik oleh Jawatankuasa di bawah kaedah 7;

“*Peguam Syarie*” ertinya orang yang diterima di bawah seksyen 80 Enakmen Pentadbiran sebagai *Peguam Syarie*;

“Pendaftar” ertinya Pendaftar Perkahwinan, Perceraian dan Rujuk Orang Islam yang dilantik di bawah subseksyen 28(2) Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Negeri Sembilan) 2003 [*Enakmen No. 11/2003*] dan termasuk Timbalan Pendaftar dan Penolong Pendaftar;

“Pengerusi” ertinya Pengerusi Jawatankuasa *Hakam* di bawah perenggan 23(2)(a) Kaedah-kaedah ini;

“prinsipal” ertinya suami atau isteri yang melantik *Hakam* masing-masing di bawah Kaedah-kaedah ini;

“Setiausaha” ertinya Setiausaha Jawatankuasa *Hakam* di bawah subkaedah 23(5) Kaedah-kaedah ini;

“*shiqaq*” ertinya perkelahian yang kerap antara suami dan isteri yang menjejaskan hubungan suami isteri.

Borang

3. (1) Borang yang ditetapkan yang dirujuk dalam Kaedah-kaedah ini ialah Borang yang berkaitan sebagaimana yang dinyatakan dalam Jadual Pertama.

(2) Borang yang ditetapkan yang disenaraikan dalam Jadual Pertama hendaklah di gunakan bagi maksud yang disebut dalam borang itu masing-masing.

BAHAGIAN II

PELANTIKAN *HAKAM*

Kuasa Mahkamah

4. (1) Jika Mahkamah berpuas hati bahawa *shiqaq* sentiasa berlaku antara pihak-pihak kepada suatu perkahwinan, Mahkamah hendaklah dengan seberapa segera yang mungkin mengarahkan suami dan isteri melantik *Hakam* dari kalangan saudara mara rapat masing-masing.

(2) Jika suami dan isteri atau salah satu pihak gagal mengemukakan *Hakam* masing-masing, Mahkamah hendaklah dengan seberapa segera yang mungkin melantik seorang *Hakam* dari kalangan anggota Panel *Hakam* atau mana-mana orang yang disebut dalam perenggan 5(1)(c) bagi pihak-pihak itu.

(3) Sebelum melantik *Hakam*, Mahkamah hendaklah memutuskan bahawa *shiqaq* telah berlaku antara suami dan isteri setelah Mahkamah menjalankan siasatan.

(4) Mahkamah hendaklah memutuskan bahawa *shiqaq* sentiasa berlaku dalam keadaan-keadaan tertentu termasuklah—

- (a) perkelahian yang kerap antara suami dan isteri itu sama ada oleh sebab—
 - (i) *nusyuz* isteri;
 - (ii) kezaliman suami;
 - (iii) ketidaktentuan siapa yang benar antara kedua-duanya; atau
 - (iv) salah satu pihak atau kedua-dua pihak berdusta atau menuntut yang bukan hak.
- (b) perkelahian yang kerap antara suami dan isteri sehingga menimbulkan kesukaran menjalankan tanggungjawab masing-masing atau saling tuduh-menuduh tidak melaksanakan hak-hak sebagai suami dan isteri;
- (c) suami atau isteri saling tuduh-menuduh antara keduanya mempunyai hubungan yang bercanggah dengan *Hukum Syarak* dengan perempuan atau lelaki lain;
- (d) perkelahian yang kerap hingga menyebabkan pukul-memukul;

- (e) salah seorang meninggalkan rumah kediaman, tidak tinggal bersama sedangkan punca sebenar tidak dapat dibuktikan oleh kedua-dua pihak di hadapan Mahkamah;
- (f) suami atau isteri saling tuduh-menuduh antara keduanya mengenai tanggungjawab masing-masing terhadap anak-anak, jika ada, sehingga berlaku pertikaian dan perkelahian yang kerap;
- (g) jika didapati bahawa sebarang tuntutan oleh isteri untuk mendapatkan pembubaran perkahwinan tidak sabit dan ditolak oleh Mahkamah atas alasan dia tidak dapat membuktikan kebenarannya dan Mahkamah mendapati pertikaian itu masih lagi berterusan atau berulang antara suami isteri tersebut; atau
- (h) apa-apa tindakan yang menyebabkan *darar syarie* ke atas isteri atau suami.

Pelantikan *Hakam*

5. (1) *Hakam* boleh dilantik dari kalangan—

- (a) saudara mara rapat suami dan isteri yang memenuhi syarat kelayakan di bawah subkaedah 9(1);
- (b) anggota Panel *Hakam* yang dilantik di bawah kaedah 7; atau
- (c) mana-mana Pegawai Syariah atau Pegawai Hal Ehwal Islam dalam Perkhidmatan Awam Am Persekutuan atau Negeri atau mana-mana orang yang mahir dalam bidang kekeluargaan dan *Hukum Syarak*.

(2) Bagi maksud perenggan (1)(a), “saudara mara rapat” ertinya mana-mana orang lelaki yang mempunyai pertalian nasab, persemendaan atau susuan yang tahu akan hal keadaan kes itu.

Tatacara Pelantikan *Hakam*

6. (1) Bagi maksud subkaedah 4(1), Mahkamah hendaklah mengarahkan suami dan isteri melantik *Hakam* bagi pihak masing-masing dalam kalangan saudara mara rapat suami dan isteri di bawah perenggan 5(1)(a) dalam tempoh empat belas (14) hari daripada tarikh *shiqaq* diputuskan oleh Mahkamah dengan menggunakan Borang 1 Jadual Pertama.

(2) Setelah suami dan isteri melantik *Hakam* masing-masing, Mahkamah hendaklah merekodkan dan mengisytiharkan pelantikan itu melalui suatu perintah.

(3) Bagi maksud subkaedah 4(2), Mahkamah hendaklah melantik seorang *Hakam* di bawah perenggan 5(1)(b) dan (c) dengan menggunakan Borang 4 Jadual Pertama.

Pelantikan anggota Panel *Hakam*

7. (1) Tertakluk kepada syarat-syarat kelayakan di bawah subkaedah 9(3), Majlis boleh, atas cadangan Jawatankuasa, melantik mana-mana orang sebagai anggota Panel *Hakam*.

(2) Mana-mana orang yang dilantik sebagai anggota Panel *Hakam* hendaklah didaftarkan dalam Daftar Panel *Hakam*.

Penamatan pelantikan anggota Panel *Hakam*

8. Pelantikan seseorang anggota Panel *Hakam* hendaklah tamat dan nama anggota tersebut hendaklah dikeluarkan daripada Daftar Panel *Hakam* jika—

- (a) dia mati;
- (b) dia meletakkan jawatan melalui surat yang dialamatkan kepada Pengerusi Majlis, melalui Pengerusi; atau
- (c) dia hilang upaya untuk melaksanakan tugasnya sebagai seorang *Hakam*.

Syarat-syarat kelayakan *Hakam*

9. (1) Tertakluk kepada subkaedah (2), mana-mana saudara mara rapat suami dan isteri layak dilantik sebagai *Hakam* jika dia—

- (a) beragama Islam;
- (b) lelaki;
- (c) berakal dan baligh (*mukalaf*);
- (d) adil dan amanah; dan
- (e) mempunyai pengetahuan asas dalam hal-hal kekeluargaan dan *Hukum Syarak*.

(2) Mana-mana *Peguam Syarie* yang mewakili suami atau isteri dalam sesuatu prosiding lain di Mahkamah tidak boleh dilantik sebagai *Hakam* bagi suami atau isteri itu kecuali diperintahkan oleh Mahkamah.

(3) Seseorang yang hendak dilantik dan didaftarkan sebagai anggota Panel *Hakam* hendaklah—

- (a) beragama Islam;
- (b) warganegara Malaysia;
- (c) lelaki;

- (d) berakal dan baligh (*mukalaf*);
- (e) adil dan amanah;
- (f) berkelakuan baik dan tidak pernah disabitkan atas apa-apa kesalahan jenayah sama ada di Malaysia atau di mana-mana tempat lain;
- (g) kompeten dalam hal-hal kekeluargaan dan *Hukum Syarak*;
- (h) tidak pernah dibatalkan pelantikannya di bawah kaedah 29;
- (i) bukan seorang bankrap;
- (j) memiliki kelulusan akademik sekurang-kurangnya di peringkat Sijil *Thanawi* atau yang setaraf dengannya atau yang lebih tinggi daripada mana-mana institusi pendidikan atau mana-mana institusi pengajian tinggi yang diiktiraf oleh Kerajaan Malaysia dalam bidang pengajian Islam; dan
- (k) lulus dalam apa-apa proses penilaian yang ditetapkan oleh Jawatankuasa.

BAHAGIAN III

FUNGSI HAKAM

Fungsi Hakam

10. *Hakam* hendaklah menamatkan *shiqaq* antara suami dan isteri dengan cara mendamaikan atau memisahkan kedua-duanya dengan *talaq* atau *khul'*.

Tanggungjawab Hakam

11. Semasa menjalankan *Majlis Tahkim*, *Hakam* hendaklah—
- (a) melaksanakan arahan Mahkamah dari semasa ke semasa;
 - (b) menjelaskan tentang peraturan umum yang perlu dipatuhi oleh semua pihak sepanjang *Majlis Tahkim*; dan
 - (c) sentiasa mematuhi dan bertindak selaras dengan *Hukum Syarak*.

BAHAGIAN IV

MAJLIS TAHKIM

Tatacara Majlis Tahkim

12. (1) Prosiding *Majlis Tahkim* hendaklah bermula selepas pelantikan *Hakam* dibuat.

(2) Sebelum sesuatu prosiding *Majlis Tahkim* bermula—

- (a) Mahkamah boleh memberi arahan mengenai tatacara penjalanan *Majlis Tahkim* kepada *Hakam* dan *Hakam* hendaklah mematuhi arahan itu;
- (b) tertakluk kepada subkaedah (3), *Hakam* hendaklah berusaha untuk mendapatkan kuasa penuh daripada prinsipal mereka masing-masing dengan menggunakan Borang 2 atau Borang 3 Jadual Pertama, mengikut mana-mana yang sesuai.

(3) Kuasa penuh daripada prinsipal kepada *Hakam* masing-masing adalah seperti yang berikut:

- (a) bagi suami, dia boleh membenarkan *Hakamnya* untuk melafazkan satu *talaq* atau *khul'* di hadapan Mahkamah;
- (b) bagi isteri, dia boleh membenarkan *Hakamnya* menerima lafaz *khul'* di hadapan Mahkamah.

(4) Jika—

- (a) *Hakam* berpendapat bahawa pihak-pihak itu patut bercerai tetapi tidak dapat memerintahkan perceraian oleh kerana *Hakam* tidak mendapat kuasa penuh daripada prinsipal atau sesuatu sebab yang lain;
- (b) *Hakam* tidak mencapai persetujuan dalam mana-mana peringkat *Majlis Tahkim*;
- (c) Mahkamah tidak puas hati dengan cara mereka menjalankan *Majlis Tahkim*; atau
- (d) mana-mana *Hakam* menarik diri dengan menggunakan Borang 5 Jadual Pertama,

Mahkamah boleh memecat dan membatalkan pelantikan mereka dengan menggunakan Borang 6 Jadual Pertama dan melantik *Hakam* lain dalam kalangan anggota Panel *Hakam* atau mana-mana orang di bawah perenggan 5(1)(c) dan hendaklah memberi kuasa penuh di bawah subkaedah 12(2) kepada mereka dengan menggunakan Borang 2 atau Borang 3 Jadual Pertama, mengikut mana-mana yang sesuai.

Penentuan jenis perceraian oleh *Hakam*

13. (1) Jika kedua-dua *Hakam* berpuas hati bahawa perdamaian gagal dicapai oleh kedua-dua pihak selepas *Majlis Tahkim* dilaksanakan, *Hakam* hendaklah menentukan pihak yang menjadi punca kepada berlakunya shiqaq itu.

(2) Jika *shiqaq* itu—

- (a) berpunca daripada suami atau kedua-dua suami dan isteri, kedua-dua *Hakam* hendaklah mencadangkan perceraian secara *talaq*;

- (b) berpunca daripada isteri, kedua-dua *Hakam* hendaklah mencadangkan perceraian secara *khul'* dan kadar jumlah bayaran tebus *talaq* hendaklah diputuskan oleh *Hakam*;
- (c) tidak dapat ditentukan puncanya dan tuntutan perceraian dibuat oleh suami, maka kedua-dua *Hakam* hendaklah mencadangkan perceraian secara *talaq*; atau
- (d) tidak dapat ditentukan puncanya dan tuntutan perceraian dibuat oleh isteri, maka kedua-dua *Hakam* hendaklah mencadangkan perceraian secara *khul'* dan kadar jumlah bayaran tebus *talaq* hendaklah diputuskan oleh *Hakam*.

Keengganan suami atau isteri hadir dalam prosiding *Majlis Tahkim*

14. Sekiranya suami atau isteri atau kedua-dua pihak itu enggan hadir dalam mana-mana prosiding *Majlis Tahkim*, keengganan itu tidaklah menyebabkan prosiding itu terhenti dan *Hakam* boleh membuat keputusannya.

Laporan *Majlis Tahkim*

15. *Hakam* hendaklah menyediakan laporan dengan menggunakan Borang 7 Jadual Pertama di akhir setiap *Majlis Tahkim* dan laporan itu hendaklah dibentangkan di hadapan Mahkamah.

Sighah talaq dan khul'

16. (1) Jika kedua-dua *Hakam* dalam *Majlis Tahkim* memutuskan supaya perkahwinan itu sepatutnya dibubarkan, maka *talaq* hendaklah dilafazkan oleh *Hakam* suami di hadapan dan dengan kebenaran Mahkamah seperti dalam Jadual Kedua.

(2) Jika kedua-dua *Hakam* dalam *Majlis Tahkim* memutuskan supaya perkahwinan itu sepatutnya dibubarkan secara *khul'* dan jumlah bayaran tebus *talaq* telah disempurnakan oleh isteri dalam *Majlis Tahkim*, maka *khul'* hendaklah dilafazkan di hadapan dan dengan kebenaran Mahkamah.

(3) Lafaz ijab dan qabul bagi *khul'* adalah seperti dalam Jadual Kedua.

(4) Lafaz *talaq* oleh *Hakam* ialah *talaq ba-in*.

Tempoh pelaksanaan *Majlis Tahkim*

17. (1) Tempoh pelaksanaan *Majlis Tahkim* hendaklah tidak melebihi tiga puluh (30) hari dari tarikh perintah pelantikan dan perisytiharan *Hakam* yang dikeluarkan oleh Mahkamah.

(2) Mahkamah boleh melanjutkan tempoh pelaksanaan *Majlis Tahkim* jika difikirkan patut, tetapi pelanjutan tersebut hendaklah tidak melebihi tempoh enam puluh (60) hari dari tarikh pelanjutan diberi.

Tempat *Majlis Tahkim*

18. (1) *Majlis Tahkim* hendaklah dilaksanakan di Mahkamah atau boleh dibuat di tempat lain jika difikirkan sesuai oleh *Hakam*.

Pemberhentian prosiding *Majlis Tahkim*

19. Prosiding *Majlis Tahkim* hendaklah terhenti, apabila—

- (a) suami atau isteri itu mati atau tidak sempurna akal;
- (b) *Hakam* menarik diri dengan menggunakan Borang 5 Jadual Pertama; atau
- (c) wujud sebab-sebab lain yang diiktiraf oleh *Hukum Syarak*.

Keputusan *Majlis Tahkim*

20. Perceraian yang diputuskan dalam *Majlis Tahkim* adalah muktamad dan tidak boleh dirayu.

Merekod lafaz *talaq* dan mendaftar penceraian

21. Mahkamah setelah membenarkan satu *talaq* dilafazkan di hadapannya hendaklah merekodkan lafaz satu *talaq* itu, dan menghantar satu salinan rekod yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

Kehadiran *Peguam Syarie* atau orang lain dalam *Majlis Tahkim*

22. Melainkan jika *Peguam Syarie* adalah saudara mara rapat pihak itu, maka tiada pihak lain atau *Peguam Syarie* boleh dibenarkan hadir atau mewakili mana-mana pihak di hadapan *Hakam*.

BAHAGIAN V

JAWATANKUASA *HAKAM*

Penubuhan dan Keanggotaan Jawatankuasa

23. (1) *Majlis* hendaklah menubuhkan suatu jawatankuasa bernama Jawatankuasa *Hakam*.

(2) Jawatankuasa ini hendaklah terdiri daripada—

- (a) Ketua Hakim Syarie, sebagai Pengerusi;
- (b) seorang Hakim Mahkamah Rayuan Syariah sebagai Timbalan Pengerusi;
- (c) seorang Hakim Mahkamah Tinggi Syariah;
- (d) Penasihat Undang-Undang Negeri atau wakilnya;
- (e) seorang *Pegulam Syarie*;
- (f) seorang Pegawai Undang-Undang yang berkhidmat dengan Jabatan Bantuan Guaman yang ditubuhkan di bawah Akta Bantuan Guaman 1971 [*Akta 26*];
- (g) seorang Hakim Mahkamah Rendah Syariah;
- (h) Ketua Pendaftar, Nikah, Cerai Dan Rujuk Negeri atau wakilnya; dan
- (i) tidak kurang daripada tiga orang dan tidak lebih daripada lima orang menganggotai Jawatankuasa Kecil *Hakam*.

(3) Anggota-anggota Jawatankuasa di bawah perenggan (1)(c), (g) dan (i) hendaklah dilantik oleh Ketua Hakim Syarie.

(4) Semua anggota Jawatankuasa yang disebut di bawah subkaedah (1) hendaklah beragama Islam.

(5) Ketua Pendaftar Mahkamah Rayuan Syariah hendaklah menjadi Setiausaha Jawatankuasa.

Mesyuarat Jawatankuasa

24. (1) Pengerusi Jawatankuasa hendaklah mempengerusikan mesyuarat Jawatankuasa dan jika Pengerusi tidak hadir, Timbalan Pengerusi hendaklah mempengerusikan mesyuarat itu.

(2) Lima orang anggota Jawatankuasa hendaklah membentuk kuorum mesyuarat.

(3) Keputusan mesyuarat Jawatankuasa hendaklah dibuat secara bermesyuarat dan hendaklah secara sebulat suara atau mengikut majoriti ahli yang hadir.

(4) Tertakluk kepada Kaedah-kaedah ini, Jawatankuasa boleh menetapkan tataranya sendiri.

Fungsi Jawatankuasa

25. Jawatankuasa hendaklah mempunyai fungsi-fungsi yang berikut:

- (a) mencadangkan kepada Majlis pelantikan mana-mana orang yang berkelayakan sebagai anggota Panel *Hakam*;
- (b) menyediakan dan menyenggara Daftar Panel *Hakam*;
- (c) menyiasat sebarang aduan terhadap mana-mana anggota Panel *Hakam*;
- (d) menetapkan apa-apa latihan yang perlu dihadiri oleh anggota Panel *Hakam*;
- (e) mempunyai kawalan terhadap Panel *Hakam* yang dilantik di bawah kaedah 7; dan
- (f) melaksanakan apa-apa perkara lain yang difikirkan patut dan perlu dari semasa ke semasa bagi maksud melaksanakan peruntukan Kaedah-kaedah ini.

BAHAGIAN VI

ETIKA *HAKAM***Etika *Hakam***

26. *Hakam* hendaklah mematuhi etika yang dinyatakan dalam Jadual Keempat.

BAHAGIAN VII

ADUAN DAN SIASATAN PANEL *HAKAM***Aduan terhadap Panel *Hakam***

27. (1) Apa-apa aduan mengenai kelakuan terhadap mana-mana anggota Panel *Hakam* hendaklah dibuat secara bertulis kepada Pengerusi.

(2) Mahkamah boleh, pada bila-bila masa merujuk kepada Pengerusi, apa-apa maklumat yang menyentuh tentang kelakuan seseorang Panel *Hakam*.

(3) Tiada apa-apa jua dalam Kaedah-kaedah ini boleh dianggap menghalang Jawatankuasa daripada membuat apa-apa aduan, atas usulnya sendiri, yang menyentuh kelakuan seseorang Panel *Hakam*.

Siasatan Jawatankuasa

28. (1) Apabila menerima sesuatu aduan, Pengerusi hendaklah mengarahkan Setiausaha untuk—

- (a) memastikan bahawa dokumen disampaikan kepada anggota Panel *Hakam* yang berkenaan secara penyampaian ke diri—
 - (i) sesalinan aduan itu; dan
 - (ii) suatu notis yang meminta anggota Panel *Hakam* yang berkenaan, dalam tempoh empat belas (14) hari daripada tarikh penerimaan, memberi suatu penjelasan bertulis kepada Jawatankuasa; dan
- (b) setelah tamat tempoh empat belas (14) hari, memaklumkan kepada Jawatankuasa berhubung dengan status aduan itu.

(2) Setelah menerima aduan terhadap mana-mana Panel *Hakam* di bawah subkaedah 28(1) dan penjelasan bertulis, jika ada, di bawah subperenggan 28(1)(a)(ii), Jawatankuasa hendaklah menyiasat aduan itu.

(3) Jika aduan itu—

- (a) mempunyai alasan yang berasas, Jawatankuasa hendaklah membuat syor pembatalan pelantikan kepada Majlis di bawah kaedah 29; atau
- (b) tidak berasas, Jawatankuasa boleh menolak aduan itu; atau
- (c) tidak dijawab, Jawatankuasa hendaklah membuat syor pembatalan pelantikan kepada Majlis di bawah kaedah 29.

Pembatalan pelantikan

29. Majlis atas syor Jawatankuasa, boleh membatalkan pelantikan mana-mana anggota Panel *Hakam* dan mengeluarkan nama *Hakam* tersebut daripada Daftar Panel *Hakam* di bawah kaedah 30 jika—

- (a) kelakuan anggota Panel *Hakam* tersebut, sama ada yang berkaitan dengan tugas-tugasnya sebagai anggota atau sebaliknya, adalah kelakuan yang memburukkan nama Majlis atau Mahkamah;
- (b) dia telah menjadi tidak berupaya untuk menjalankan tugas-tugasnya sebagai anggota;
- (c) pada pendapat Jawatankuasa, *Hakam* itu tidak menghadiri tiga *Majlis Tahkim* yang dijadualkan secara berturut-turut tanpa apa-apa alasan yang munasabah;
- (d) dia telah bertindak bertentangan dengan Etika *Hakam*;
- (e) dia seorang bankrap; atau

- (f) Majlis bersetuju dengan syor Jawatankuasa di bawah perenggan 28(3)(a) atau (c).

BAHAGIAN VIII

AM

Daftar Panel *Hakam*

30. Setiausaha hendaklah menyenggarakan suatu rekod pendaftaran anggota Panel *Hakam* yang telah dilantik oleh Majlis dalam Daftar Panel *Hakam*.

Bayaran elaun *Hakam*

31. Majlis hendaklah membayar elaun kepada Panel *Hakam* yang dilantik di bawah perenggan 5(1)(b) dan (c) mengikut kadar yang ditetapkan dalam Jadual Ketiga.

Perlindungan *Hakam*

32. Tiada seorang pun *Hakam* yang dilantik oleh Mahkamah boleh didakwa di mana-mana Mahkamah Syariah atau Mahkamah Sivil bagi sesuatu perbuatan yang dilakukan atau diperintahkan olehnya supaya dilakukan dalam menjalankan tugasnya sebagai *Hakam*, sama ada dalam had bidang kuasanya atau tidak, dan tiada apa-apa perintah bagi kos boleh dibuat terhadapnya, dengan syarat bahawa dia pada masa itu dengan suci hati percaya bahawa dia mempunyai bidang kuasa untuk melakukan perbuatan itu.

Rujukan Kepada *Hukum Syarak*

33. (1) Mana-mana peruntukan atau tafsiran mana-mana peruntukan di bawah Kaedah-kaedah ini yang berlawanan dengan *Hukum Syarak* adalah terbatal setakat yang ia berlawanan.

(2) Jika terdapat lakuna atau jika apa-apa perkara yang berkaitan dengan pelaksanaan *Majlis Tahkim* dan *Hakam* tidak diperuntukkan dengan nyata oleh Kaedah-kaedah ini, Mahkamah hendaklah mengikut *Hukum Syarak*.

Sekatan

34. Mana-mana Peguam Syarie yang telah bertindak sebagai *Hakam* bagi mana-mana pihak suami atau isteri yang terlibat dalam *Majlis Tahkim*, tidak boleh mewakili pihak suami atau isteri itu dalam kes-kes lain yang bersangkutan dengannya di mana-mana Mahkamah.

JADUAL PERTAMA

SENARAI BORANG

[Kaedah 3]

| NO | NAMA BORANG | |
|----|-------------|---|
| 1. | Borang 1 | Wakalah dan Penerimaan <i>Hakam</i> |
| 2. | Borang 2 | Notis Perwakilan Kuasa Penuh oleh Suami |
| 3. | Borang 3 | Notis Perwakilan Kuasa Penuh oleh Isteri |
| 4. | Borang 4 | Pelantikan <i>Hakam</i> Suami/Isteri oleh Hakim |
| 5. | Borang 5 | Notis Penarikan Diri <i>Hakam</i> |
| 6. | Borang 6 | Notis Pemecatan <i>Hakam</i> |
| 7. | Borang 7 | Laporan <i>Majlis Tahkim</i> |

JADUAL KEDUA

[Kaedah 16]

SIGHAH TALAQ DAN KHUL'

- (1) *Sighah talaq* bagi *Hakam* yang mendapat kuasa penuh daripada prinsipal.

Lafaz *Hakam* suami:

“Saya dengan kuasa yang diberi oleh (Nama Suami), menceraikan (Nama Isteri) dengan *talaq* satu.

- (2) *Sighah talaq* bagi *Hakam* yang diberi kuasa penuh oleh Mahkamah.

Lafaz *Hakam* suami:

“Saya dengan kuasa penuh yang diberi oleh Mahkamah, bagi pihak suami (Nama Suami), menceraikan (Nama Isteri) dengan *talaq* satu.

- (3) *Sighah khul'* bagi *Hakam* yang mendapat kuasa penuh daripada prinsipal.

(a) Lafaz Ijab *Hakam* suami:

“Saya dengan kuasa yang diberi oleh (Nama Suami), menceraikan (Nama Isteri) dengan *khul'* sebanyak Ringgit Malaysia (jumlah) atau (harta lain atau manfaat yang bernilai)”

(b) Lafaz tersebut hendaklah diterima (*qabul*) dengan serta-merta oleh *Hakam* isteri seperti yang berikut:

“Saya terima *khul'* bagi pihak (Nama Isteri) atas persetujuannya sebanyak Ringgit Malaysia (jumlah) atau (harta lain atau manfaat yang bernilai) yang tersebut.”

- (4) *Sighah khul'* bagi *Hakam* yang diberi kuasa penuh oleh Mahkamah.

(a) Lafaz *Hakam* Suami:

“Saya dengan kuasa penuh yang diberi oleh Mahkamah, bagi pihak (Nama Suami) menceraikan (Nama isteri) dengan *khul'* sebanyak Ringgit Malaysia (nilai ringgit) atau (harta lain atau manfaat yang bernilai)”

(b) Lafaz *Hakam* bagi Pihak Isteri:

“Saya sebagai *Hakam* bagi pihak (Nama Isteri), menerima *khul'* sebanyak Ringgit Malaysia (jumlah) atau..... (harta lain atau manfaat yang bernilai) yang tersebut”.

JADUAL KETIGA

[Kaedah 31]

SKALA ELAUN

| Bil. | Butiran | Kadar Elaun (RM) |
|------|--|------------------|
| (a) | Elaun pelantikan sebagai <i>Hakam</i> bagi setiap kes. | 200.00 |
| (b) | Elaun kehadiran dan pengendalian setiap <i>Majlis Tahkim</i> . | 100.00 |

JADUAL KEEMPAT

[Kaedah 26]

ETIKA *HAKAM*

26. (1) *Hakam* hendaklah berusaha bersungguh-sungguh untuk menyelesaikan *Majlis Tahkim* dan tidak melengah-lengahkan tanpa alasan yang munasabah serta mematuhi tatacara dan tempoh perjalanan *Majlis Tahkim*.

(2) *Hakam* hendaklah dalam menjalankan tugasnya, melaksanakan keadilan sebagaimana yang dikehendaki oleh *Hukum Syarak*.

(3) *Hakam* yang mengendalikan *Majlis Tahkim* hendaklah—

- (a) tidak mengendalikan *Majlis Tahkim* apabila dia berada dalam keadaan tidak tenang, marah, lapar, haus, mengantuk, letih dan tidak sihat;
- (b) tidak boleh meninggalkan *Majlis Tahkim* tanpa alasan yang munasabah;
- (c) bertindak tegas, adil dan tidak dipengaruhi oleh keadaan atau orang yang hadir di hadapannya;
- (d) bersifat terbuka, mesra dan sabar semasa mengendalikan *Majlis Tahkim*;
- (e) menggalakkan pihak-pihak menyelesaikan pertelingkahan mereka dan mencapai persetujuan secara sukarela; dan
- (f) memberi layanan yang sama rata kepada pihak-pihak.

(4) *Hakam* hendaklah—

- (a) tidak bersifat berat sebelah;
- (b) sentiasa berkecuali;
- (c) merahsiakan segala perkara yang didedahkan dalam *Majlis Tahkim* kecuali apabila diarahkan oleh Mahkamah yang membicarakan kes tersebut;

- (d) mengelakkan berlaku konflik kepentingan; dan
 - (e) menolak permohonan menjadi saksi atau penasihat kepada pihak-pihak dalam *Majlis Tahkim* yang pernah dikendalikannya.
- (5) *Hakam* tidak boleh—
- (a) berkelakuan dengan sedemikian cara yang mungkin menyebabkan syak yang munasabah bahawa dia telah—
 - (i) membiarkan kepentingan persendiriannya bercanggah dengan tugasnya sebagai *Hakam*;
 - (ii) telah menggunakan kedudukannya bagi faedahnya sendiri;
 - (b) berkelakuan dengan cara yang tidak jujur atau dengan sedemikian cara hingga memburukkan atau mencemarkan nama Mahkamah dan menjejaskan *Majlis Tahkim* yang dikendalikannya;
 - (c) membelakangkan tugas dan tanggungjawab demi kepentingan dirinya; dan
 - (d) melakukan apa-apa perbuatan yang boleh menimbulkan syak tentang keupayaannya untuk berlaku adil dalam tugas.

[JKSN. 600-1/1/1(24); PU/NS(G)1/2016]

Dibuat oleh Majlis Agama Islam Negeri Sembilan dalam mesyuaratnya pada 11 September 2017.

DATO' SERI UTAMA HAJI MOHAMAD BIN HAJI HASAN
Pengerusi
Majlis Agama Islam Negeri Sembilan

Disahkan oleh Pihak Berkuasa Negeri dalam mesyuaratnya pada 20 Disember 2017.

MOHD AMIN BIN LUDIN
Setiausaha
Majlis Mesyuarat Kerajaan
Negeri Sembilan

ISLAMIC FAMILY LAW
(NEGERI SEMBILAN) ENACTMENT 2003

HAKAM (NEGERI SEMBILAN) RULES 2017

ARRANGEMENT OF RULES

PART I

PRELIMINARY

Rule

1. Citation and commencement
2. Interpretation
3. Forms

PART II

APPOINTMENT OF *HAKAM*

4. Power of the Court
5. Appointment of *Hakam*
6. Procedure on appointment of *Hakam*
7. Appointment of Panel *Hakam* members
8. Termination of appointment of Panel *Hakam* members
9. Qualifications of *Hakam*

PART III

FUNCTION OF *HAKAM*

10. Function of *Hakam*
11. Responsibilities of *Hakam*

PART IV

PROCEDURE OF *MAJLIS TAHKIM*

12. Procedure of *Majlis Tahkim*

Rule

13. Determination on types of divorce by *Hakam*
14. Reluctance of husband or wife to attend proceeding of *Majlis Tahkim*
15. Report of *Majlis Tahkim*
16. *Sighah talaq* and *khul'*
17. Duration of execution of *Majlis Tahkim*
18. Venue of *Majlis Tahkim*
19. Cessation of proceeding of *Majlis Tahkim*
20. Decision of *Majlis Tahkim*
21. Record of pronouncement of *talaq* and register the divorce
22. Attendance of *Peguam Syarie* and other parties

PART V

COMMITTEE OF *HAKAM*

23. Establishment and Membership of Committee
24. Meetings of Committee
25. Functions of Committee

PART VI

ETHICS OF *HAKAM*

26. Ethics of *Hakam*

PART VII

COMPLAINT AND INVESTIGATION OF PANEL *HAKAM*

27. Complaint against Panel *Hakam*
28. Investigation by Committee
29. Revocation of appointment

PART VIII

GENERAL

Rule

30. Register of Panel *Hakam*
31. Payment of allowance to *Hakam*
32. Protection of *Hakam*
33. Reference to *Hukum Syarak*
34. Restriction

FIRST SCHEDULE

SECOND SCHEDULE

THIRD SCHEDULE

FOURTH SCHEDULE

ISLAMIC FAMILY LAW
(NEGERI SEMBILAN) ENACTMENT 2003

HAKAM (NEGERI SEMBILAN) RULES 2017

IN exercise of the powers conferred by subsection 135(1) and paragraphs 135(3)(i) of the Islamic Family Law (Negeri Sembilan) Enactment 2003 [*Enactment No. 11/2003*], the Yang di-Pertuan Besar, on the advice of Majlis, makes the following rules:

PART I

PRELIMINARY

Citation and commencement

1. (1) These rules may be cited as the *Hakam* (Negeri Sembilan) Rules 2017.

(2) These rules shall come into operation on the date of its publication in the *Gazette*.

Interpretation

2. In these Rules, unless the context otherwise requires—

“Register of Panel *Hakam*” means a form of register to record the list of members of Panel of *Hakam* under rule 30;

“*darar syarie*” means harm, according to what is normally recognized by *Hukum Syarak*, affecting a wife in respect of religion, life, body, mind, dignity, or property;

“Administration Enactment” means the Administration of the Religion of Islam (Negeri Sembilan) Enactment 2003 [*Enactment No. 10/2003*];

“Islamic Family Law Enactment” means the Islamic Family Law (Negeri Sembilan) Enactment 2003 [*Enactment No. 11/2003*];

“*Hakam*” means an arbitrator authorized by the Court or by the parties to resolve *shiqaq* between husband and wife;

“*Hukum Syarak*” means Islamic Law according to Mazhab Shafie or according to one of the Mazhab Hambali, Hanafi or Maliki;

“Committee” means the Committee of *Hakam* established under rule 23;

“amount of the payment of tebus *talaq*” means any payment or valueable benefit used as tebus *talaq* by the wife to the husband for divorce by *khul*’;

“Chief Registrar” means a Chief Registrar of Muslim Marriages, Divorces and *Rujuk* appointed under subsection 28(1) of the Islamic Family Law (Negeri Sembilan) Enactment 2003 [*Enactment No. 11/2003*];

“*khul*” means a divorce between husband and wife by amount of the payment of tebus *talaq*;

“Court” means the Syariah Subordinate Court or the Syariah High Court, as the case may be, established under subsection 55(1) or 55(2) of the Administration Enactment;

“Majlis” means the Majlis Agama Islam Negeri Sembilan established under subsection 4(1) of the Administration Enactment;

“*Majlis Tahkim*” means an arbitration session between husband and wife together with the *Hakam* for the purpose of reconciliation or divorce by pronouncement of *talaq* or by *khul*';

“Panel *Hakam*” means a panel of *Hakam* appointed by the Committee under rule 7;

“*Pegum Syarie*” means a person who is admitted under section 80 of the Administration Enactment to be a *Pegum Syarie*;

“Registrar” means the Registrar of Muslim Marriages, Divorces and *Rujuk* appointed under subsection 28(2) of the Islamic Family Law (Negeri Sembilan) Enactment 2003 [*Enactment No. 11/2003*] and includes the Deputy Registrar and Assistant Registrar;

“Chairman” means the Chairman for Committee of *Hakam* under paragraph 23(2)(a) of these Rules;

“Principle” means husband or wife who appoints *Hakam* respectively under these Rules;

“Secretary” means the Secretary for Committee of *Hakam* under subrule 23(5);

“*shiqaq*” means constant quarrels between husband and wife which affect the marital relationship.

Forms

3. (1) The prescribed form referred to in these Rules shall be relevant form as specified in the First Schedule.

(2) The prescribed form listed in the First Schedule shall be used for the purposes mentioned in the respective forms.

PART II

APPOINTMENT OF *HAKAM***Power of the Court**

4. (1) If the Court is satisfied that there are constant *shiqaq* between the parties to a marriage, the Court shall as soon as possible direct the husband and wife to appoint *Hakam* from amongst their respective close relatives.

(2) If the husband and wife or either one of the parties fails to produce their respective *Hakam*, the Court shall as soon as possible appoint a *Hakam* from amongst the members of Panel *Hakam* or any person referred to in paragraph 5(1)(c) for the parties.

(3) Before appointing *Hakam*, the Court shall decide that *shiqaq* has occurred between husband and wife upon investigation conducted by the Court.

(4) The Court shall decide that there are constant *shiqaq* in certain situation including—

- (a) constant quarrels between husband and wife whether by reason of—
 - (i) *nusyuz* by wife;
 - (ii) cruelty of husband;
 - (iii) uncertainty of who is telling the truth between both of them;
or
 - (iv) either party or both parties lies or claim non-rights.
- (b) constant quarrels between husband and wife to the extent of causing difficulties in carrying out their respective responsibilities or accusing each other of not performing the rights as husband and wife;
- (c) husband or wife accuses each other of having a relationship beyond the *Hukum Syarak* with another woman or man;
- (d) constant quarrels resulting to beating;
- (e) one of them leaves the dwelling house, ceases to cohabit although both parties fail to prove the actual reason before the Court;
- (f) husband or wife accuses each other of their respective responsibilities towards the children, if any, to the extent of causing constant dispute and quarrels;
- (g) if it appears that any claim made by the wife to dissolve the marriage is not granted and dismissed by the Court on the ground that she fails to prove the truth and the Court finds that such dispute still continues or recurs between the said husband and wife; or
- (h) any action which causes *darar syarie* on the wife or husband.

Appointment of *Hakam*

5. (1) *Hakam* may be appointed from amongst—

- (a) close relatives of husband and wife who fulfil the qualifications under subrules 9(1);
- (b) members of Panel *Hakam* appointed under rule 7; or
- (c) any Syariah Officers or Islamic Affairs Officers of the General Public Service of the Federation or State or any person who is proficient in family matters and *Hukum Syarak*.

(2) For the purpose of paragraph (1)(a), the expression “close relatives” means any man who is related by consanguinity, affinity or fosterage and having knowledge of the circumstances of the case.

Procedure on appointment of *Hakam*

6. (1) For the purpose of subrule 4(1), the Court shall direct the husband and wife to appoint *Hakam* on their behalf from amongst close relatives of the husband and wife as provided under paragraph 5(1)(a) within fourteen (14) days from the date on which *shiqaq* is decided by the Court by using Form 1 in the First Schedule.

(2) After the husband and wife appoint their *Hakam*, the Court shall record and declare such appointment by an order.

(3) For the purpose of subrule 4(2), appointment of *Hakam* by the Court pursuant to paragraphs 5(1)(b) and (c) shall be made by using Form 4 of the First Schedule.

Appointment of Panel *Hakam* members

7. (1) Subject to the qualifications under subrule 9(3), the Majlis may, on the proposal of the Committee, appoint any person as member of the Panel *Hakam*.

(2) Any person appointed as member of the Panel *Hakam* shall be registered in the Register of Panel *Hakam*.

Termination of appointment of Panel *Hakam* members

8. The appointment of Panel *Hakam* members shall be terminated and removed from the Register of Panel *Hakam* if—

- (a) he dies;
- (b) he resigns by a letter addressed to the Chairman of the Majlis, through the Chairman; or

(c) he becomes incapable of performing his duty as a *Hakam*.

Qualifications of *Hakam*

9. (1) Subject to subrule (2), any close relatives of husband and wife is qualified to be appointed as *Hakam* if he—

- (a) is a Muslim;
- (b) is a male;
- (c) is of sound mind and baligh (*mukalaf*);
- (d) is fair and honest; and
- (e) has basic knowledge in family matters and *Hukum Syarak*.

(2) Any *Peguan Syarie* who represents the husband or wife in other proceedings in Court shall not be appointed as *Hakam* for that husband or wife unless ordered by the Court.

(3) A person to be appointed and registered as member of the Panel *Hakam* shall be—

- (a) a Muslim;
- (b) a Malaysian citizen;
- (c) a male;
- (d) of sound mind and baligh (*mukalaf*);
- (e) fair and honest;
- (f) of good behaviour and has not been convicted on any criminal offence whether in Malaysia or in any other places;
- (g) competent in family matters and *Hukum Syarak*;
- (h) a person whose appointment has not been revoked under rule 29;
- (i) is not a bankrupt;
- (j) possesses academic qualification at least at *Thanawi* Certificate level or equivalent thereto or higher from any educational institution or any institution of higher learning recognised by the Government of Malaysia in the area of Islamic studies; and
- (k) a person who passed in any evaluation process prescribed by the Committee.

PART III

FUNCTION OF *HAKAM***Function of *Hakam***

10. *Hakam* shall terminate the *shiqaq* between husband and wife by way of reconciliation or by separating both of them by *talaq* or *khul'*.

Responsibilities of *Hakam*

11. During conducting the *Majlis Tahkim*, *Hakam* shall—

- (a) execute an order of the Court from time to time;
- (b) explain any rules which need to be complied with by all parties during *Majlis Tahkim*; and
- (c) always comply with and act in accordance with *Hukum Syarak*.

PART IV

*MAJLIS TAHKIM***Procedure of *Majlis Tahkim***

12. (1) The proceeding of *Majlis Tahkim* shall commence after the appointment of *Hakam* is made.

(2) Before the proceeding of *Majlis Tahkim* commences—

- (a) the Court may give directions on the procedure to conduct *Majlis Tahkim* to *Hakam* and *Hakam* shall comply with the directions;
- (b) subject to subrule (3), *Hakam* shall endeavour to obtain full authority from their respective principals by using Form 2 or Form 3 of the First Schedule, as may be appropriate.

(3) Full authority from principals to the respective *Hakam* is as follows:

- (a) for a husband, he may allow his *Hakam* to pronounce one *talaq* or *khul'* before the Court;
- (b) for a wife, she may allow her *Hakam* to accept the pronouncement of *khul'* before the Court.

(4) If—

- (a) the *Hakam* are of the opinion that the parties should be divorced but are unable to order a divorce due to the failure of *Hakam* to obtain full authority from the principals or due to other reasons;

(b) the *Hakam* fail to reach an agreement at any stage of the *Majlis Tahkim*;

(c) the Court is not satisfied with their conduct of *Majlis Tahkim*; or

(d) any *Hakam* withdraws himself by using Form 5 of the First Schedule,

the Court may remove and revoke their appointment by using Form 6 of the First Schedule and appoint other *Hakam* from amongst members of the Panel *Hakam* or any person referred to in paragraph 5(1)(c) and shall give full authority as provided under subrule 12(2) to them by using Form 2 or Form 3 of the First Schedule, as may be appropriate.

Determination on types of divorce by *Hakam*

13. (1) If both *Hakam* are satisfied that both parties fail to reach reconciliation, *Hakam* shall determine the party who causes for *shiqaq*.

(2) If the *shiqaq*—

(a) be caused by the husband or both husband and wife, both *Hakam* shall propose divorce by *talaq*;

(b) be caused by the wife, both *Hakam* shall propose divorce by *khul'* and the amount of the payment of tebus *talaq* shall be determined by *Hakam*;

(c) cannot be determined in terms of its cause and the husband claims divorce, both *Hakam* shall propose divorce by *talaq*; or

(d) cannot be determined in terms of its cause and the wife claims divorce, both *Hakam* shall propose divorce by *khul'* and the amount of the payment of tebus *talaq* shall be determined by *Hakam*.

Reluctance of husband or wife to attend proceeding of *Majlis Tahkim*

14. If the husband or wife or both parties refuse to attend any proceeding of *Majlis Tahkim*, such reluctance shall not cause the proceeding to cease and the *Hakam* may make his decision.

Report of *Majlis Tahkim*

15. The *Hakam* shall prepare a report by using Form 7 of the First Schedule at the end of each *Majlis Tahkim* and the report shall be presented before the Court.

Sighah Talaq and Khul'

16. (1) If both *Hakam* in *Majlis Tahkim* decide that the marriage should be dissolved, the *talaq* shall be pronounced by the *Hakam* for husband before and with the permission of the Court as specified in the Second Schedule.

(2) If both *Hakam* in the *Majlis Tahkim* decide that marriage should be dissolved by *khul'* and the amount of the payment of tebus *talaq* has been made by the wife in the *Majlis Tahkim*, the *khul'* shall be pronounced before and with the permission of the Court.

(3) Pronouncement of *ijab* and *qabul* for *khul'* are as in the Second Schedule.

(4) Pronouncement of *talaq* by *Hakam* is *talaq ba-in*.

Duration of execution of Majlis Tahkim

17. (1) The duration of execution of *Majlis Tahkim* shall not exceed thirty (30) days from the date of the order of appointment and declaration of *Hakam* issued by the Court.

(2) The Court may extend the duration of execute of *Majlis Tahkim* if it thinks fit, but such extension shall not exceed the period of sixty (60) days from the date such extension is granted.

Venue of Majlis Tahkim

18. The *Majlis Tahkim* shall be held in Court or in other place as the *Hakam* thinks suitable.

Cessation of proceeding of Majlis Tahkim

19. Any proceeding of *Majlis Tahkim* shall cease, if—

- (a) the husband or wife dies or unsound mind;
- (b) the *Hakam* withdraws himself as a *Hakam* by using Form 5 of the First Schedule; or
- (c) there exists other reasons recognised by *Hukum Syarak*.

Decision of Majlis Tahkim

20. The divorce determined in *Majlis Tahkim* is final and shall not be appealed.

Record of pronouncement of *talaq* and register the divorce

21. The Court upon allowing pronouncement of one *talaq* before it shall record the pronouncement of one *talaq*, and send a copy of the certified record to the relevant Registrar and to the Chief Registrar to be registered.

Attendance of *Peguam Syarie* or other persons during *Majlis Tahkim*

22. Unless the *Peguam Syarie* is the close family member of the party, no person or *Peguam Syarie* shall be allowed to appear or represent any party before the *Hakam* during *Majlis Tahkim*.

PART V

COMMITTEE OF *HAKAM***Establishment and Membership of Committee**

23. (1) The *Majlis* shall establish a Committee known as Committee of *Hakam*.

(2) The Committee shall consist of—

- (a) Chief Syariah Judge, as Chairman;
- (b) a Syariah Appeal Court Judge, as Deputy Chairman;
- (c) a Syariah High Court Judge;
- (d) State Legal Adviser or his representative;
- (e) a *Peguam Syarie*;
- (f) a Legal Officer serving with the Legal Aid Department established under the Legal Aid Act 1971 [Act 26];
- (g) a Syariah Subordinate Court Judge;
- (h) State Chief Registrar, Marriages, Divorces and Rujuk or his representative;
and
- (i) not less than three persons and not more than five members of the Sub-Committee of *Hakam*.

(3) The members of the Committee under paragraphs (1)(c), (g) and (i) shall be appointed by the Chief Syariah Judge.

(4) All members of the Committee referred to under subrule (1) shall be a Muslim.

(5) The Chief Registrar of Syariah Appeal Court shall be the Secretary of the Committee.

Meetings of Committee

24. (1) The Chairman of the Committee shall chair the meeting of the Committee and if the Chairman is absent, the Deputy Chairman shall chair the meeting.

(2) Five members of the Committee shall constitute a quorum of the meeting.

(3) Decision of the meeting shall be made by way of meeting and shall be unanimous or by majority of the members present in the meeting.

(4) Subject to these Rules, the Committee may determine its own procedure.

Functions of Committee

25. The Committee shall have the following functions:

- (a) propose to the Majlis on the appointment of any qualified person as a member of the Panel *Hakam*;
- (b) prepare and maintain the Register of Panel *Hakam*;
- (c) investigate any complaint against any member of Panel *Hakam*;
- (d) prescribe any necessary training to be attended for the member of Panel *Hakam*;
- (e) to have control on the Panel *Hakam* appointed under rule 7; and
- (f) implement any other matters it thinks fit and necessary from time to time for the purpose of implementing the provisions of these Rules.

PART VI

ETHICS OF *HAKAM*

Ethics of *Hakam*

26. *Hakam* shall comply the ethics as stated in the Fourth Schedule.

PART VII

COMPLAINT AND INVESTIGATION ON PANEL *HAKAM***Complaint against Panel *Hakam***

27. (1) Any complaint on the behaviour of any member of the Panel *Hakam* shall be made in writing to the Chairman.

(2) The Court may, at any time refer to the Chairman, any information affecting the behaviour of the Panel *Hakam*.

(3) Nothing in these Rules shall be deemed to preclude the Committee on its own motion, to lodge any complaint relating to the conduct of the Panel *Hakam*.

Investigation by Committee

28. (1) Upon receipt of any complaint, Chairman shall direct the Secretary to—

(a) ensure that the documents are delivered to the member of Panel *Hakam* by way of personal service—

(i) a copy of the complaint; and

(ii) a notice requiring the member of the Panel *Hakam*, within the period of fourteen (14) days from the date of receipt, to provide a written explanation to the Committee; and

(b) upon expiry of the fourteen (14) days period, inform the Committee on the status of such complaint.

(2) Upon receipt of the complaint against any Panel *Hakam* under subrule 28(1) and written explanation, if any, under subparagraph 28(1)(a)(ii), the Committee shall investigate such complaint.

(3) If the complaint—

(a) has a valid ground, the Committee shall make recommendation for revocation of the appointment to the Majlis under rule 29; or

(b) is groundless, the Committee may reject the complaint; or

(c) not to be answered, the Committee shall make recommendation for revocation of appointment to the Majlis as provided under rule 29.

Revocation of appointment

29. The Majlis on recommendation of the Committee, may revoke the appointment of any member of Panel *Hakam* and remove the name of the said *Hakam* from the Register of Panel *Hakam* under rule 30 if—

- (a) the behaviour of the said member of the Panel *Hakam*, whether in connection with his duties as a member or otherwise, is a behaviour that caused damage to the name of the Majlis or Court;
- (b) he becomes incapable to carry out his duties properly as a member;
- (c) in the opinion of the Committee, the *Hakam* failed to attend three *Majlis Tahkim* consecutively without any reasonable ground;
- (d) his action is inconsistent with the Ethics of *Hakam*;
- (e) he is a bankrupt; or
- (f) the Majlis agreed with the recommendation of the Committee under paragraph 28(3)(a) or (c).

PART VIII

GENERAL

Register of Panel *Hakam*

30. The Secretary shall maintain a record on registration of members of the Panel *Hakam* who are appointed by the Majlis in the Register of Panel *Hakam*.

Payment of allowance to *Hakam*

31. The Majlis may pay allowance to the Panel *Hakam* appointed under paragraphs 5(1)(b) and (c) according to a rate as prescribed in the Third Schedule.

Protection of *Hakam*

32. No one *Hakam* appointed by the Court may be sued in any Syariah Court or Civil Court for any act done or ordered to be done by him in carrying out his duties as *Hakam*, whether within the limits of its jurisdiction or not, and no order for costs may be made against him, provided that at the time he in good faith believe that he has the power to do the act.

Reference to *Hukum Syarak*

33. (1) Any provision or interpretation of any provision under these Rules which is inconsistent with *Hukum Syarak* shall to the extent of the inconsistency be void.

(2) If there is lacuna or if any matter in respect of the conduct of *Majlis Tahkim* and *Hakam* is not expressly provided in these Rules, the Court shall follow *Hukum Syarak*.

Restriction

34. Any *Peguam Syarie* who has acted as a *Hakam* on behalf of the husband or wife in *Majlis Tahkim*, shall not represent the husband or wife in any other case relating to it in any Court.

FIRST SCHEDULE

LIST OF FORMS

[Rule 3]

| NO | NAME OF FORMS | |
|----|---------------|---|
| 1. | Form 1 | Wakalah and Acceptance by <i>Hakam</i> |
| 2. | Form 2 | Notice of Full Authorization by Husband |
| 3. | Form 3 | Notice of Full Authorization by Wife |
| 4. | Form 4 | Appointment of <i>Hakam</i> for Husband/Wife by Judge |
| 5. | Form 5 | Notice of Withdrawal as <i>Hakam</i> |
| 6. | Form 6 | Notice of Removal of <i>Hakam</i> |
| 7. | Form 7 | Report of <i>Majlis Tahkim</i> |

SECOND SCHEDULE

[Rule 16]

SIGHAH TALAQ AND KHUL'

(1) The *Sighah talaq* for *Hakam* who obtains full authority from the principal.

Pronouncement by *Hakam* for husband:

"I having authorized by (Name of Husband), divorce (Name of Wife) with one *talaq*.

- (2) The *Sighah talaq* for *Hakam* who is granted full authority by the Court.

Pronouncement by *Hakam* for husband:

“I having the full authority granted by the Court, on behalf of the husband
(Name of Husband), divorce (Name of Wife) with one *talaq*.”

- (3) The *Sighah khul'* for *Hakam* who obtains full authority from the principal.

(a) Pronouncement of *Ijab* by *Hakam* for husband:

“I having the authority granted by (Name of Husband), divorce
..... (Name of Wife) by *khul'* of the said Ringgit Malaysia (amount)
or (other property or benefit with value)”.

(b) The said pronouncement shall be accepted (*qabul*) immediately by *Hakam* for the wife as follows:

“I accept the *khul'* on behalf of (Name of Wife) upon her agreement of
the said Ringgit Malaysia (amount) or (other property or benefit
with value)”.

- (4) The *Sighah khul'* for *Hakam* who is granted full authority by the Court.

(a) Pronouncement by *Hakam* for Husband:

“I having the full authority granted by the Court, on behalf of (Name
of Husband) divorce (Name of Wife) by *khul'* of the said Ringgit
Malaysia..... (ringgit value) or other property or benefit with value”.

(b) Pronouncement by *Hakam* for Wife:

“I being the *Hakam* on behalf of (Name of Wife), accept the *khul'* of
the said Ringgit Malaysia (amount) or..... (other property or
benefit with value)”.

THIRD SCHEDULE

[Rule 31]

SCALE OF ALLOWANCE

| No. | Item | Rate of Allowance (RM) |
|-----|---|------------------------|
| (a) | Allowance for appointment as <i>Hakam</i> for each case | 200.00 |
| (b) | Allowance for appearing in and conducting each <i>Majlis Tahkim</i> | 100.00 |

FOURTH SCHEDULE

[Rule 26]

ETHICS OF *HAKAM*

26. (1) The *Hakam* shall make every effort to complete the *Majlis Tahkim* and shall not delay without reasonable ground and shall comply with the procedure and duration of the *Majlis Tahkim*.

(2) The *Hakam* shall in carrying out his duty, exercise fairness as required by *Hukum Syarak*.

- (3) The *Hakam* who conducts *Majlis Tahkim* shall—
- (a) not conduct *Majlis Tahkim* when he is not calm, angry, hungry, thirsty, sleepy, tired and not well;
 - (b) not leave the *Majlis Tahkim* without reasonable ground;
 - (c) be strict, be fair and not be influenced by surroundings or person who is present before it;
 - (d) open, friendly and patient when conducting *Majlis Tahkim*;
 - (e) encourage the parties to settle their disputes and reach an agreement voluntarily; and
 - (f) provide equal treatment to parties.
- (4) The *Hakam* shall—
- (a) not be arbitrary;
 - (b) remain neutral;
 - (c) maintain the secrecy of all matters disclosed in *Majlis Tahkim* unless when directed by the Court which hears the said case.
 - (d) avoid conflict of interest; and
 - (e) reject the application to become witness or adviser to parties in the *Majlis Tahkim* which has been conducted by him.
- (5) The *Hakam* shall not—
- (a) behave in such a way which may cause reasonable suspicion that he—
 - (i) allows his personal interest to contradict with his duty as a *Hakam*;
 - (ii) uses his position for his own benefit;
 - (b) behave in a dishonest manner or in such a way that caused damage or tarnished the name of the Court and is detrimental to the *Majlis Tahkim* conducted by him;
 - (c) ignore the duty and responsibility for his own interest; and
 - (d) commit any act which may cause suspicion on his ability to act fairly in carrying out duty.

[JKSN. 600-1/1/1 (24), PU/NS(G)1/2016]

Made by *Majlis Agama Islam Negeri Sembilan* on the meeting on 11 September 2017.

DATO' SERI UTAMA HAJI MOHAMAD BIN HAJI HASAN
Chairman
Majlis Agama Islam Negeri Sembilan

Confirmed by the State Authority on the meeting on 20 December 2017.

MOHD AMIN BIN LUDIN
Clerk of the State Executive Council
Negeri Sembilan

Hakcipta Pencetak (H)

PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BERHAD

Semua Hak Terpelihara. Tiada mana-mana bahagian jua daripada penerbitan ini boleh diterbitkan semula atau disimpan di dalam bentuk yang boleh diperolehi semula atau disiarkan dalam sebarang bentuk dengan apa jua cara elektronik, mekanikal, fotokopi, rakaman dan/atau sebaliknya tanpa mendapat izin daripada *Percetakan Nasional Malaysia Berhad (Pencetak kepada Kerajaan Malaysia yang dilantik)*.



DICETAK OLEH
PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BERHAD,
KUALA LUMPUR
BAGI PIHAK DAN DENGAN PERINTAH KERAJAAN MALAYSIA